

Poruka pape Benedikta XVI. za Svjetski dan mira 2013.

Blago mirotvorcima

1. Svaka godina nosi sa sobom nadu u bolji svijet. U toj perspektivi molim Boga, Oca čovječanstva, da nam udijeli slogu i mir, da se svima ispune želje za sretnijim životom i blagostanjem.

Pedeset godina od Drugog vatikanskog koncila, koji je omogućio osnažiti poslanje Crkve u svijetu, ohrabrujuće je konstatirati da kršćani, kao Božji narod u zajedništvu s Njim i kao suputnik čovječanstva, zauzeto djeluju u povijesti dijeleći njegove radosti i nade, žalosti i tjeskobe [1], naviještajući Kristovo spasenje i promičući mir za sve.

Naše doba, označeno globalizacijom, s njezinim pozitivnim i negativnim aspektima, kao i krvavim sukobima koji se još uvijek vode i ratnim prijetnjama, pozivaju na novo i složno zauzimanje u traženju općeg dobra, razvoja svih ljudi i čitavoga čovjeka.

Žarišta napetosti i borbe uzrokovani sve većim nejednakostima između bogatih i siromašnih, prevlašću egoističnog i individualističnog mentaliteta čiji je jedan od izraza također neregulirani financijski kapitalizam pozivaju na hitno djelovanje. Osim raznih oblika terorizma i međunarodnog kriminaliteta, opasnost za mir predstavljaju oni fundamentalizmi i fanatizmi koji izobličavaju pravu narav religije, koja je pozvana unaprijeđivati zajedništvo i pomirenje među ljudima.

Ipak, mnogobrojni naponi za uspostavu mira, kojih u našem svijetu ima izobilje, svjedoče o prirodnom pozivu ljudskog mira na mir. U svakom je čovjeku želja za mirom osnovna težnja i u određenoj se mjeri podudara sa željom za ispunjenim, sretnim i uspješnim životom. Drugim riječima, želja za mirom odgovara jednom temeljnom moralnom načelu, to jest, obavezi i dužnosti cjelovitog, društvenog i zajedničkog razvoja, koji je sastavni dio Božjeg nauma prema ljudskom rodu. Čovjek je stvoren za mir koji je Božji dar.

Sve me to navelo da nadahnuće za ovu poruku crpim iz riječi Isusa Krista: “Blago mirotvorcima: oni će se sinovima Božjim zvati!” (Mt 5, 9).

Evandeosko blaženstvo

2. Blaženstva što ih je proglasio Isus (usp. Mt 5, 3-12 i Lk 6,20-23), predstavljaju zapravo obećanja. U biblijskoj tradiciji, naime, blaženstva su literarna vrsta koja uvijek sa sobom nose neku dobru vijest, to jest evanđelje, koje ima vrhunac u nekom obećanju. Dakle, blaženstva nisu samo moralne preporuke, čijim poštivanjem čovjek u odgovarajućem vremenu – a to je obično drugi život – stječe neku nagradu, to jest situaciju buduće sreće. Blaženstvo o kojem ta blaženstva govore radije se sastoji u ispunjenju obećanja upućenog svima onima koji se u svome životu daju voditi zahtjevima istinitosti, pravednosti i ljubavi. Oni koji se uzdaju u Boga i njegova obećanja često se u očima svijeta čine naivni i daleko od stvarnosti. Ipak, Isus im poručuje da će ne samo u drugom životu, nego već u ovome, otkriti da su djeca Božja i da je Bog oduvijek i zauvijek potpuno na njihovoj strani. Shvatit će da nisu sami, jer je On na strani onih koji se zauzimaju za istinu, pravdu i ljubav. Isus, objava Očeve ljubavi, nije oklijevao prinijeti samoga sebe za žrtvu. Kada prihvatimo Isusa Krista, Bogočovjeka, tada doživimo radosno iskustvo jednog beskrajnog dara: dioništva u samom Božjem životu, milosnom životu, tom zalogu života u potpunom blaženstvu. Isus Krist nam, osobito, daje pravi mir koji se rađa iz povjerljivog susreta čovjeka s Bogom.

To nam Isusovo blaženstvo govori da je mir istodobno mesijanski dar i ljudsko djelo. Naime, mir pretpostavlja humanizam otvoren transcenciji. To je plod uzajamnog darivanja, uzajamnog obogaćivanja, zahvaljujući daru koji ima svoj izvoru u Bogu i omogućuje živjeti s drugima i za druge. Etika mira je etika zajedništva i dijeljenja. Nužno je, dakle, da se razne današnje kulture izdignu iznad oblika antropologije i etike koji se temelje na čisto subjektivističkim i pragmatičnim teorijsko-praktičnim pretpostavkama, na osnovu kojih se odnosi suživota nadahnjuju na kriterijima moći i profita, sredstva postaju ciljevi i obratno, kultura i odgoj su usredotočeni samo na instrumente, tehniku i djelotvornost. Preduvjet za mir je rušenje diktature relativizma i pretpostavki o potpuno autonomnom moralu, koji priječi priznavanje neotuđivog moralnog zakona što ga je Bog upisao u savjest svakoga čovjeka. Uspostavljati mir znači graditi suživot u racionalnom i moralnom smislu, koji počiva na temeljima čiju mjeru nije stvorio čovjek, već Bog. “Gospodin narodu svom daje jakost, Gospodin narod svoj mirom blagoslivlje”, podsjeća Psalam 29 (r. 11).

Mir – Božji dar i čovjekovo djelo

3. Mir se tiče osobe u cjelini i podrazumijeva potpunu zauzetost. To je mir s Bogom življenjem po njegovoj volji. To je nutarnji mir sa samim sobom i izvanjski mir s bližnjima i sa čitavim stvorenim svijetom. Uključuje u prvom redu, kao što je pisao blaženi Ivan XXIII. u enciklici *Pacem in terris*, čija će se pedeseta obljetnica obilježiti za nekoliko mjeseci, izgrađivanje suživota utemeljenog na istini, slobodi, ljubavi i pravdi [2]. Nijekanjem onoga što predstavlja pravu narav ljudskog bića, u njegovim bitnim dimenzijama, u njegovoj dubokoj sposobnosti da spozna istinu i dobro i, u konačnici, samoga Boga, ugrožava se i izlaže pogibelji izgrađivanje mira. Bez istine o čovjeku, koju je Stvoritelj upisao u njegovo srce, sloboda i ljubav bivaju obezvrijeđeni, a zauzimanje za pravdu gubi svaki smisao.

Da bismo postali istinski mirotvorci od presudne je važnosti imati na umu transcendentalnu dimenziju i biti u stalnom dijalogu s Bogom, milosrdnim Ocem, u kojem molimo za otkupljenje koje nam je stekao njegov Sin Jedinorođenac. Tako čovjek može pobijediti onu klicu potamnjenja i nijekanja mira što ga predstavlja grijeh u svim njegovim oblicima: egoizmu i nasilju, gramzivosti i želji za moći i vlašću nad drugim, nesnošljivosti, mržnji i nepravednim strukturama.

Ostvarivanje mira ovisi prije svega o prepoznavanju da smo, u Bogu, jedna ljudska obitelj. Ta je obitelj, kao što se uči u enciklici *Pacem in terris*, satkana od interpersonalnih odnosa i institucija poduprtih i nadahnutih jednim zajedničkim “mi”, koji uključuje unutarnji i izvanjski moralni red, gdje se, po istini i pravednosti, iskreno priznaju uzajamna prava i međusobne dužnosti. Mir je red oživiljen i upotpunjen ljubavlju, na takav jedan način da tuđe potrebe i zahtjeve osjećamo kao svoje vlastite, da s drugima dijelimo svoja dobra i zalažemo se da svi ljudi u svijetu dijele iste moralne i duhovne vrijednosti. To je red postignut u slobodi, na način koji odgovara dostojanstvu osoba koje, po svojoj naravi kao razumna bića, preuzimaju na sebe odgovornost za vlastito djelovanje [3].

Mir nije san, nije utopija: mir je moguć. Svoj pogled moramo spustiti dublje, ispod površnosti vanjštine i pojava koje nas okružuju, da bismo otkrili jednu pozitivnu stvarnost koja postoji u srcima, jer je svaki čovjek stvoren na Božju sliku i pozvan rasti i dati svoj doprinos izgrađivanju novog svijeta. Sâm je Bog, naime, utjelovljenjem svoga Sina i otkupljenjem što ga je On izveo, ušao u povijest i izveo na život novo stvorenje i uspostavio novi savez između Boga i čovjeka (usp. Jr 31, 31-34), pruživši nam mogućnost da steknemo “novo srce” i “novi duh” (usp. Ez 36, 26).

Upravo zato Crkva je uvjerenjena kako postoji prijeka potreba za novim naviještanjem Isusa Krista, prvog i glavnog činioca cjelovitog razvoja narodâ kao i mira. Isus je, naime, naš mir, naša pravda i naše pomirenje (usp. Ef 2,14; 2 Kor 5,18). Mirotvorac je, prema Isusovim blaženstvima, onaj koji traži dobro drugoga, puninu dobra duše i tijela, danas i sutra.

Iz tog učenja se može izvesti zaključak da je svaka osoba i svaka zajednica – redovnička, građanska, odgojna i kulturna – pozvana zalagati se za mir. Mir je u prvom redu ostvarivanje zajedničkog dobra društva na njegovim različitim razinama, primarnoj i intermedijarnoj, nacionalnoj, međunarodnoj i globalnoj. Upravo zato se može s pravom reći da je put koji vodi do ostvarivanja općeg dobra ujedno put koji treba slijediti u postizanju mira.

Mirotvorci su oni koji ljube, brane i promiču život u njegovoj cjelini

4. Put koji vodi do postizanja općeg dobra i mira je prije svega poštivanje prema ljudskom životu, promatranom u mnogostrukosti njegovih aspekata, počevši od njegova začeca, preko njegova rasta i razvoja pa sve do njegova prirodnog svršetka. Pravi su mirotvorci, dakle, oni koji ljube, brane i promiču ljudski život u svim njegovim vidicima: osobnom, zajedničkom i transcendentnom. Život u punini je vrhunac mira. Onaj koji želi mir ne može tolerirati nasrtaje i zločine protiv života.

Oni koji ne cijene dovoljno vrijednost ljudskog života i, samim tim, zalažu se primjerice za liberalizaciju pobačaja, možda ne shvaćaju da na taj način predlažu postizanje lažnog mira. Bijeg od odgovornosti, koji obezvrijeđuje osobu, a još više ubojstvo jednog nevinog bića koje se ne može braniti, neće moći nikada donijeti sreću i mir. Doista, kako netko može tvrditi da se zauzima za mir, cjeloviti razvoj narodâ i samo očuvanje okoliša, a ne brani pravo na život najslabijih, počevši od nerođene djece? Svaka povreda života, osobito u njegovu početku, neizbježno nanosi nepopravljive štete razvoju, miru i okolišu. Jednako tako nije ispravno uvoditi krijomice u zakonodavstvo lažna prava na slobode koja, budući da se temelje na ograničenom i relativističkom

shvaćanju ljudskog bića i vještom korištenju dvoznačnih izraza usmjerenih promicanju tobožnjeg prava na pobačaj i eutanaziju, ugrožavaju temeljno pravo na život.

Postoji također potreba da se prizna i promiče prirodnu strukturu braka kao zajednice jednog muškarca i jedne žene s obzirom na pokušaje da se s njom pravno izjednači ostale vrste zajednica koje se od nje stubokom razlikuju i koje joj, zapravo, štete i pridonose njezinoj destabilizaciji, potamnjujući njezinu posebnu narav i njezinu nezamjenjivu društvenu ulogu.

Ta načela nisu istine vjere, niti su tek neka posljedica prava na vjersku slobodu. Ona su upisana u samu čovjekovu narav, spoznatljiva su razumom te su dakle zajednička svim ljudima. Nastojanja Crkve oko njihova promicanja nema dakle konfesionalni karakter, već su upravljena svim osobama, neovisno o njihovoj vjerskoj pripadnosti. To djelovanje je to potrebnije što se ta načela više niječe ili pogrešno shvaća, jer to predstavlja povredu istine o osobi, tešku ranu nanесenu pravедnosti i miru.

Zato je drugi važni način kojim se pomaže izgrađivanju mira taj da pravni sustavi i pravosuđa priznaju pravo na korištenje prava na prigovor savjesti kada su posrijedi zakoni i vladine mjere koji predstavljaju napad na ljudsko dostojanstvo, kao što su pobačaj i eutanazija.

Među temeljna ljudska prava, također u pogledu miroljubivog suživota narodâ i mira u svijetu, ubraja se također pravo pojedinaca i zajednica na vjersku slobodu. U ovom povijesnom trenutku, sve je važnije to pravo promicati ne samo s negativne točke gledišta, kao sloboda od – primjerice, od obavezâ i prisilâ u pogledu slobode izbora vlastite religije –, nego također s pozitivne točke gledišta, u njegovim raznim inačicama, kao sloboda za: primjerice, svjedočenje vlastite vjere, obznanjivanje i prenošenje svog učenja; uključivanje u aktivnosti na odgojnom, dobrotvornom i karitativnom polju koje omogućuju provoditi u djelo vlastite religijske zapovijedi; postojanje i djelovanje kao socijalna tijela, uređena prema vlastitim doktrinarnim načelima i institucionalnim ciljevima. Nažalost, i u zemljama drevne kršćanske tradicije bilježi se sve veći broj slučajeva vjerske nesnošljivosti, osobito prema kršćanstvu i onima koji jednostavno nose prepoznatljive znakove vlastite vjerske pripadnosti.

Mirotvorac mora imati također pred očima da, u sve većem dijelu javnog mnijenja, ideologije radikalnog liberalizma i tehnokracije nameću uvjerenje da postizanju ekonomskog rasta treba težiti čak i na štetu socijalne uloge države i mreža solidarnosti civilnog društva, kao i socijalnih pravâ i dužnosti. Treba, međutim, podsjetiti da su ta prava i dužnosti od temeljne važnosti za puno ostvarenje ostalih prava, počevši od građanskih i političkih.

Među pravima i dužnostima koja su danas najugroženija ubraja se pravo na rad. Razlog tome krije se u činjenici da su rad i ispravno priznavanje pravnog položaja radnika sve više obescijenjeni, jer se smatra da ekonomski razvoj ovisi prije svega o potpunoj slobodi tržišta. Rad se tako promatra kao varijabla koja ovisi o ekonomskim i finansijskim mehanizmima. U vezi s tim ponovno tvrdim da ljudsko dostojanstvo, kao i ekonomski, društveni i politički razlozi traže da se i nadalje “daje prioritet cilju da se svima omogući pristup stalnom zaposlenju” [4]. Preduvjet za ostvarenje tog ambicioznog cilja je novo shvaćanje rada, utemeljeno na etičkim načelima i duhovnim vrijednostima, koji će učvrstiti poimanje rada kao temeljnog dobra za osobu, obitelj i društvo. S tim je dobrom nerazdvojno povezana dužnost i pravo koji zahtijevaju hrabre nove politike zapošljavanja svijui.

Izgrađivati dobro mira pomoću novog modela razvoja i ekonomije

5. Sa svih strana može se čuti da je danas nužan novi model razvoja, kao i novi pristup ekonomiji. I cjeloviti, solidarni i održivi razvoj i opće dobro zahtijevaju ispravnu ljestvicu dobara i vrijednosti, koju je moguće ustrojiti tako Bog bude središnja referentna točka. Nije dovoljno imati na raspolaganju mnogo sredstava i mnogo mogućnosti izbora, ma koliko oni vrijedni bili. I raznovrsnost dobara koja stoje u službi razvoja i široka lepeza izborâ moraju se koristiti u svrhu dobrog života, ispravnog vladanja u kojem se priznaje primat duhovne dimenzije i poziv na ostvarenje općeg dobra. U protivnom, oni gube svoju pravu vrijednost i na kraju bivaju uzdignuti u nove idole.

Da bi se izašlo iz trenutne finansijske i ekonomske krize – koja ima za posljedicu rast nejednakosti – nužne su osobe, skupine, institucije koje promiču život pospješivanjem čovjekove kreativnosti kako bi se, čak i iz krize, izvukla prilika za razlučivanje i novi ekonomski model. Prevladavajući model u posljednjim desetljećima pozivao je na traženje maksimalne zarade i potrošnje, na temelju jednog individualističkog i egoističnog razmišljanja, usmjerenog na to da se osobe promatra isključivo kroz prizmu

njihove sposobnosti da odgovore na zahtjeve kompetitivnosti. Međutim, s druge točke gledišta pravi i trajni uspjeh se postiže darivanjem sebe samih, vlastitih intelektualnih sposobnosti, vlastite poduzetnosti, budući da održivi, to jest autentični ljudski ekonomski razvoj treba načelo besplatnosti kao izraz bratstva i logike dara [5]. To konkretno znači da je u ekonomskoj djelatnosti mirotvorac onaj koji sa suradnicima i kolegama, s naručiteljima i korisnicima, uspostavlja odnose koji se baziraju na poštenju i uzajamnosti. On obavlja ekonomsku djelatnost za opće dobro i doživljava svoj rad kao nešto što je iznad njegovog osobnog interesa, na dobrobit sadašnjih i budućih naraštaja. Na taj način, on radi ne samo za sebe, već i zato da drugima osigura budućnost i dostojanstveno zaposlenje.

Na ekonomskom planu, države posebice moraju osmisliti politike industrijskog i poljoprivrednog razvoja u kojima će se posvećivati briga društvenom napretku i posvemašnjem razvoju demokracije i pravne države. Stvaranje etičkih struktura za monetarna, financijska i robna tržišta također je od temeljne važnosti i nezaobilazno; ova je nužno stabilizirati i bolje koordinirati i kontrolirati kako ne bi nanosila štetu najsiromašnijima. Pažnja mnogih mirotvoraca mora se usto usmjeriti – s većom odlučnošću no što se činilo do danas – na prehrambenu krizu, koja je daleko teža od financijske. Problem sigurnosti opskrbe hranom ponovno se našao u središtu međunarodnog političkog programa, zbog kriza povezanih, između ostalog, s naglim promjenama cijena osnovnih poljoprivrednih proizvoda, neodgovornim ponašanjima nekih ekonomskih aktera i nedostatnom kontrolom od strane vladâ i međunarodne zajednice. Da bi se uhvatili u koštac s tim krizama, mirotvorci su pozvani djelovati zajedno u duhu solidarnosti, od mjesne do međunarodne razine, sa ciljem da se zemljoradnicima, osobito na malim seoskim imanjima, omogući da mogu obavljati svoju djelatnost na dostojanstven i održiv način sa socijalnog, ambijentalnog i ekonomskog gledišta.

Odgoj za kulturu mira: uloga obitelji i institucija

6. Želim ponovno snažno potvrditi da su mnogi mirotvorci pozvani njegovati ljubav prema općem dobru obitelji i socijalnoj pravednosti, kao i zauzetost za učinkoviti socijalni odgoj.

Nitko ne smije nijekati ili podcjenjivati odsudnu ulogu obitelji, te temeljne stanice društva s demografskog, etičkog, pedagoškog, ekonomskog i političkog gledišta. Ona ima prirodni poziv promicati život: ona prati osobe u njihovu rastu i sazrijevanju i potiče uzajamno obogaćivanje kroz brigu i dijeljenje. Obitelj, na osobit način, služi kao rasadnik za osobno sazrijevanje u skladu s mjerilima Božje ljubavi. Obitelj je jedan od nezaobilaznih socijalnih subjekata u ostvarivanju kulture mira. Nužno je sačuvati pravâ roditelja i njihovu primarnu ulogu u odgoju djece, na prvome mjestu na moralnom i vjerskom polju. Obitelj je mjesto gdje se rađaju i rastu mirotvorci, budući promicatelji kulture života i ljubavi [6].

U tu golemu zadaću odgoja za mir uključene su na osobit način vjerske zajednice. Crkva vjeruje da je preuzela na sebe dio te velike odgovornosti kroz novu evangelizaciju, koja za svoje stožere ima obraćenje na istinu i Kristovu ljubav i, samim tim, duhovni i moralni preporod pojedinaca i društava. Susret s Isusom Kristom oblikuje mirotvorce obvezujući ih na zajedništvo i prevladavanje nepravde.

Posebnu zadaću u pogledu mira imaju kulturne, obrazovne i sveučilišne institucije. Od ovih se traži da pruže značajan doprinos ne samo obrazovanju novih naraštaja lidera, već također obnovi javnih, bilo nacionalnih bilo međunarodnih, ustanova. One mogu također pridonijeti znanstvenom promišljanju koje će ekonomske i financijske djelatnosti postaviti na čvrste antropološke i etičke temelje. Današnji svijet, pogotovo svijet politike, treba svježe ideje i nove kulturne sinteze, kako bi se nadišlo čisto tehničke pristupe i uskladilo razne političke struje u cilju postizanja općeg dobra. Ovo potonje, promatrano kao skup pozitivnih interpersonalnih i institucionalnih odnosâ u službi cjelovitog razvoja pojedinaca i skupina, je u temelju svakog pravog odgoja za mir.

Pedagogija mirotvoraca

7. Jasno se, na kraju, uviđa nužnost predlaganja i promicanja pedagogije mira. Ona zahtijeva bogati duhovni život, jasne i ispravne moralne referentne točke i prikladne stavove i načine života. Djela mirotvorstva teže postizanju općeg dobra i pobuđuju zanimanje za mir i njegovanje mira. Misli, riječi i geste mira stvaraju mentalitet i kulturu mira, ozračje poštivanja, čestitosti i srdačnosti. Potrebno je, dakle, učiti ljude da jedni druge ljube i njeguju mir, i da u njihovim odnosima više prevladava dobrohotnost no puka tolerancija. Temeljni je poticaj tomu “reći ne osveti, priznati nepravde, prihvatiti isprike bez da smo ih tražili i na kraju oprostiti”

[7], tako da se pogreške i uvrede mogu uistinu priznati, da bismo mogli zajedno kročiti prema pomirenju. To zahtijeva jačanje pedagogije opraštanja. Zlo se, naime, pobjeđuje dobrom, a u traženju pravednosti treba se voditi primjerom Boga Oca koji ljubi svu svoju djecu (usp. Mt 5,21-48). To je polagan proces, jer pretpostavlja duhovni razvoj, odgajanje za više vrijednosti, novu viziju ljudske povijesti. Treba se odreći lažnog mira što ga obećavaju idoli ovoga svijeta i njegovih pratećih opasnosti, onog lažnog mira koji otupljuje savjesti, koji vodi čovjeka do toga da je prignut nad samim sobom, bez volje za životom i na sve ravnodušan. Pedagogija mira, nasuprot tome, uključuje djelovanje, suosjećanje, solidarnost, hrabrost i ustrajnost.

Isus utjelovljuje sve te stavove u svome životu, sve do potpunog predanja samoga sebe, sve do "gubitka života" (usp. Mt 10,39; Lk 17,33; Iv 12,25). On obećava svojim učenicima da će, prije ili kasnije, doživjeti čudesno otkriće o kojem smo govorili na početku, to jest da u svijetu postoji Bog, Bog Isusa, koji je potpuno solidaran s ljudima. U vezi s tim želim podsjetiti na molitvu kojom se traži od Boga da nas učini oruđima svoga mira, da bismo nosili njegovu ljubav tamo gdje vlada mržnja, njegovo oproštenje gdje je uvreda, istinsku vjeru tamo gdje je sumnja. Zajedno s blaženim Ivanom XXIII. molimo Boga da prosvijetli vođe narodâ da, pored skrbi za materijalno blagostanje svojih sugrađana, jamče i brane dragocjeno dobro mira, molimo ga da jača u ljudima spremnost da ruše barijere koje ih dijele, da jača sveze uzajamne ljubavi, međusobno razumijevanje i da opraštaju onima koji su im nanijeli uvrede; tako će njegovom moći i nadahnućem svi narodi na zemlji iskusiti bratstvo i željeni mir za kojim silno teže će cvasti i kraljevati među njima [8].

S tom molitvom, izražavam svoju želju da svi postanu pravi mirotvorci i graditelji mira, tako da ljudski grad raste u bratskoj slozi, napretku i miru.

Iz Vatikana, 8. prosinca 2012.

Papa Benedikt XVI.